

Uitvoering motie klimaatbeleid

Inleiding

Tijdens de begrotingsbehandeling 2007 in Provinciale Staten is een motie aangenomen met de vraag om te inventariseren hoe de provincie Utrecht haar provinciale klimaatbeleid kan versterken op korte en op lange termijn.¹ In antwoord op deze motie wil de provincie Utrecht haar klimaatbeleid in twee samenhangende onderdelen verder ontwikkelen:

1. Mitigatie
Het tegengaan van CO₂ emissies, en daarmee het zoveel mogelijk voorkómen van klimaatverandering.
2. Adaptatie
Het tegengaan van de negatieve effecten van klimaatverandering oftewel, het ons aanpassen aan die effecten van klimaatverandering.

In dit memo wordt u kort geïnformeerd over de feitelijke klimaatverandering, de gevolgen hiervan voor de provincie Utrecht, de belangrijkste trends en ontwikkelingen en de voorgenomen aanpak van het provinciale klimaatbeleid.

Een warmere provincie Utrecht

Het klimaat verandert. Wereldwijd zijn de effecten van klimaatverandering al zichtbaar. Het tempo lijkt zich de afgelopen jaren te versnellen. Voor een groot aantal gebieden, waaronder Nederland, zullen de gevolgen - als we niets zouden doen - ingrijpend zijn.

Ook in de provincie Utrecht merken we nu al dat het weer verandert. Het is gemiddeld nog nooit zo nat, droog en warm geweest als in de afgelopen maanden. De temperatuur stijgt, waardoor er een verschuiving optreedt naar meer zachte winters en droge, warme zomers. Er valt gemiddeld meer neerslag, de zeespiegel stijgt en de afvoer van het water op de rivieren zal toenemen. De regenbuien - ook in de zomer - worden heftiger. Ook krijgen we vaker te maken met zeer droge perioden.²

Omgaan met een ander klimaat

Het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen kan de omvang en het tempo van de verandering van het klimaat beperken, echter niet voorkómen. Ook al zouden emissie maatregelen succesvol zijn, dan nog zal als gevolg van najleffecten en onomkeerbare processen het klimaat verder veranderen. En de gevolgen van klimaatverandering zijn aanzienlijk. De kans op overstromingen en wateroverlast wordt groter. Vooral in steden wordt het tijdens hittegolven ongezonder door hittestress en een slechtere luchtkwaliteit. Nieuwe ziektes kunnen hun intrede doen. Hogere temperaturen bieden echter ook kansen. De landbouw zou kunnen profiteren van een langer groeiseizoen. Een langere zomerperiode kan gunstig zijn voor recreatie en toerisme.

Het emissiebeleid, gericht op het terugdringen van de menselijk invloed op het veranderend klimaat, blijft echter noodzakelijk. Tegelijkertijd moeten we meebewegen, aanpassen en tijdig anticiperen om de provincie Utrecht klimaatbestendig te maken. Het waterbeleid staat de laatste jaren al in het teken van klimaatverandering. Andere maatschappelijke sectoren hebben de gevolgen van klimaatverandering nog niet of onvoldoende onderkend.

Op de agenda

Het thema klimaatverandering is inmiddels tot de politieke agenda doorgedrongen. Zo heeft milieu en energie een stevige plek in het nieuwe coalitieakkoord gekregen.³ Daarnaast werken de ministeries VROM, LNV, V&W en EZ samen aan het Nationaal Adaptatieprogramma Ruimte en Klimaat (ARK).

¹ Ingediend door GroenLinks en statenbreed aangenomen tijdens de begrotingsbehandeling 2007 op 13 november 2006.

² Gebaseerd op de klimaatscenario's van het KNMI (mei 2006).

³ Hoofdpunten uit het coalitieakkoord Kabinet Balkenende IV:

- Er komt 800 miljoen euro extra beschikbaar voor het milieu.
- Er komt een milieuheffing op vliegtickets. Dat moet 350 miljoen opleveren.

Zij dagen daarbij ook provincie Utrecht uit om beleid te ontwikkelen rond het thema klimaatadaptatie. Het ARK moet de ruimtelijke inrichting van Nederland 'klimaatbestendig' maken. Dat kan bijvoorbeeld door rivieren te verbreden, dijken te verhogen en drijvende huizen te bouwen. Maar ook door in onder meer transport, elektriciteitsvoorziening, recreatie, natuurbeheer en volksgezondheid al rekening te houden met de gevolgen van klimaatverandering.

Ook de Europese Unie onderkent de problematiek en komt dit jaar met een voorstel voor post-Kyoto doelstellingen en een Europese adaptatiestrategie. De verwachting is dat er zowel via de rijksoverheid, als via de Europese Unie, geld beschikbaar komt om op regionaal niveau mitigerende en adapterende maatregelen te nemen. Verder heeft het recent gepresenteerde rapport van het klimaatpanel van de Verenigde Naties, het IPCC, de urgentie om met het klimaat aan de slag te gaan nog eens extra onderstreept.⁴

Ook binnen de provincie Utrecht is klimaatverandering een belangrijk thema geworden. De campagne van Al Gore's Inconvenient Truth, de roadshow over klimaatverandering⁵ en de daarop gevolgde Statenmotie heeft geleid tot een brede discussie over het klimaatbeleid van de provincie. De ambtelijke betrokkenheid vanuit verschillende disciplines is groot. Het is een thema waarbij collega's niet alleen vanuit hun professie betrokken zijn, want ook de persoonlijke drive om met klimaatverandering aan de slag te gaan is groot.

Aan de slag

De komende maanden moet het klimaatbeleid van de provincie Utrecht concreet vorm krijgen. Het huidige college heeft in het Overdrachtsdocument voor het nieuwe college € 1 miljoen voor klimaatverandering laten opnemen. Het ambitieniveau van het klimaatbeleid moet worden aangegeven door de nieuwe Provinciale Staten en het nieuwe college van Gedeputeerde Staten.

Er wordt op basis van de Statenmotie een inventarisatie gemaakt van mogelijke maatregelen die de provincie op korte en lange termijn kan nemen. Daarbij gaat het enerzijds om het klimaatbestendig maken van de integrale planvorming en anderzijds om investeringen in duurzame energie en energiebesparing. Momenteel is de aandacht vooral gericht op energie. Zo heeft PS recentelijk groen licht gegeven voor drie grote stimuleringsfondsprojecten (€ 3.2 miljoen) en wordt het uitgebreide BANS-Klimaatprogramma uitgevoerd.

Om te komen tot een daadkrachtig klimaatbeleid is bestuurskracht een strikte randvoorwaarde. De uitdaging is om het thema klimaat op de agenda te houden en draagvlak te creëren voor maatregelen. De provincie moet aan de slag met een provinciaal adaptatieprogramma ruimte en klimaat, maar moet ook mogelijkheden ontwikkelen om projecten op het gebied van duurzame energie en energiebesparing te intensiveren.

Het is van belang om de scenario's van het KNMI te vertalen naar effecten van klimaatsverandering in provincie utrecht. Deze effecten kunnen in kaart worden gebracht in een zogenaamde klimaatatlas. Verder kunnen de huidige strategische plannen worden geanalyseerd op hun klimaatbestendigheid en kan in de voorgenomen herzieningen van strategische plannen klimaat als onderlegger worden gebruikt.

-
- Het energieverbruik moet omlaag met 2 procent per jaar.
 - Nederland wil in 2020 één van de duurzaamste en efficiëntste energievoorziening van Europa hebben.
 - Er komt een minister voor Milieu, die meer macht krijgt dan vroegere milieuministers. Zo gaat deze minister en niet de minister van Economische Zaken over het energiebeleid.

⁴ De belangrijkste conclusies van het IPCC rapport, dat op 2 februari werd gepresenteerd, zijn:

- De mens is de belangrijkste oorzaak van de snelle klimaatverandering.
- De huidige veranderingen, zoals de temperatuurstijging, het extreme weer en de zeespiegelstijging, gaan steeds sneller en zetten versterkt door.
- Broeikasgassen die nu worden uitgestoten, blijven vele tientallen jaren in de atmosfeer en beïnvloeden het klimaat nog eeuwen.
- Wereldwijd is er aan het eind van deze eeuw een gemiddelde zeespiegelstijging tot bijna 60 cm. In deze schattingen is het versnelde afsmelten van het landijs van Groenland en Antarctica niet meegenomen.

Het KNMI schat het effect daarvan op ongeveer 10 cm. Hiermee komt het KNMI voor Nederland op een voorlopige maximale zeespiegelstijging van 85 cm.

⁵ Gehouden in het provinciehuis op 9 november 2006, in samenwerking met het KNMI, VROM en het IPO.

Geïnterviewd moet worden welke no-regret maatregelen we op korte termijn kunnen nemen. En er kunnen enkele (pilot)projecten worden geformuleerd, waar direct mee kan worden gestart. Lopende initiatieven rond klimaatverandering (bv. Groot Mijdrecht Noord) moeten in kaart worden gebracht en aan elkaar verbonden worden, zodat fondsenwerving vanuit de rijksoverheid en de Europese Unie kan worden vergemakkelijkt. Om deze reden is het ook van belang actief te participeren in de discussies en studies die op landelijk en Europees niveau plaatsvinden.

Tenslotte is het belangrijk dat het klimaatbeleid op interactieve wijze vorm krijgt. Burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties en Statenleden moeten worden betrokken in de zoektocht naar maatregelen.